

BANE NOR SF
Postboks 4350
2308 HAMAR

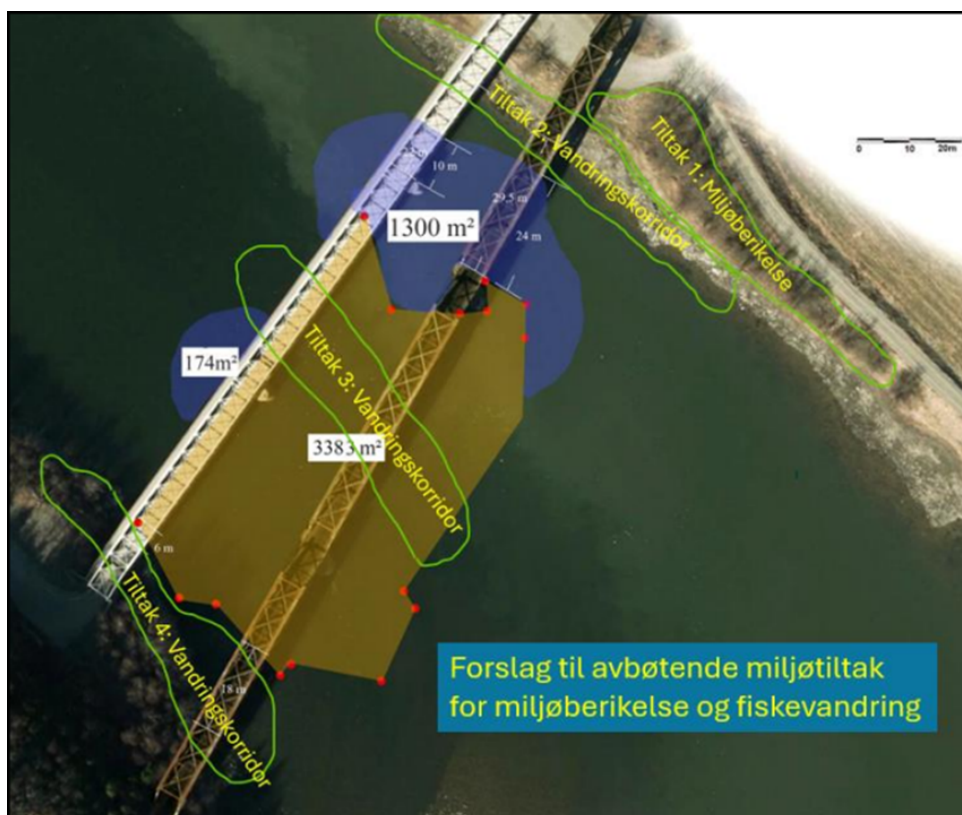
Vår dato: 28.06.2024

Vår ref.: 202314243-43 Oppgis ved henvendelse

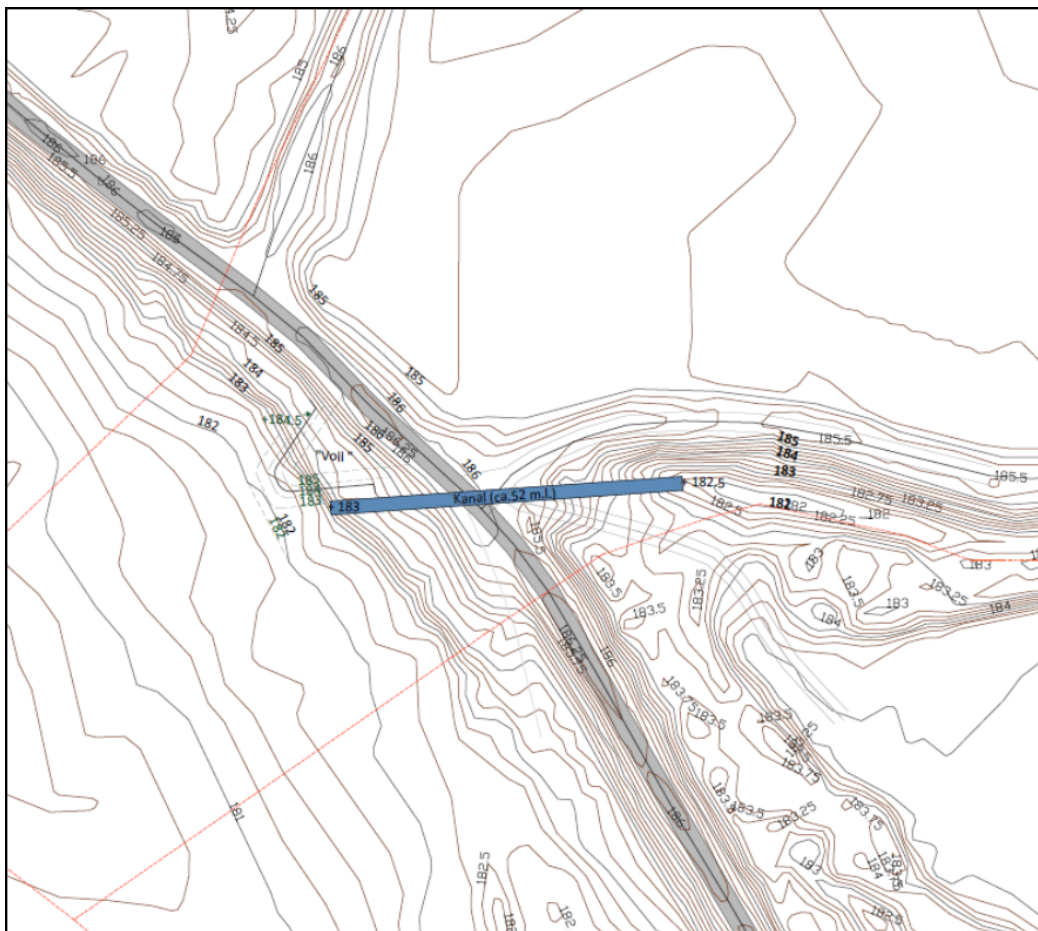
Deres ref.:

NVEs tilbakemelding - Plan for avbøtende og kompenserende tiltak ved Randklev bru - Ringebu kommune i Innlandet

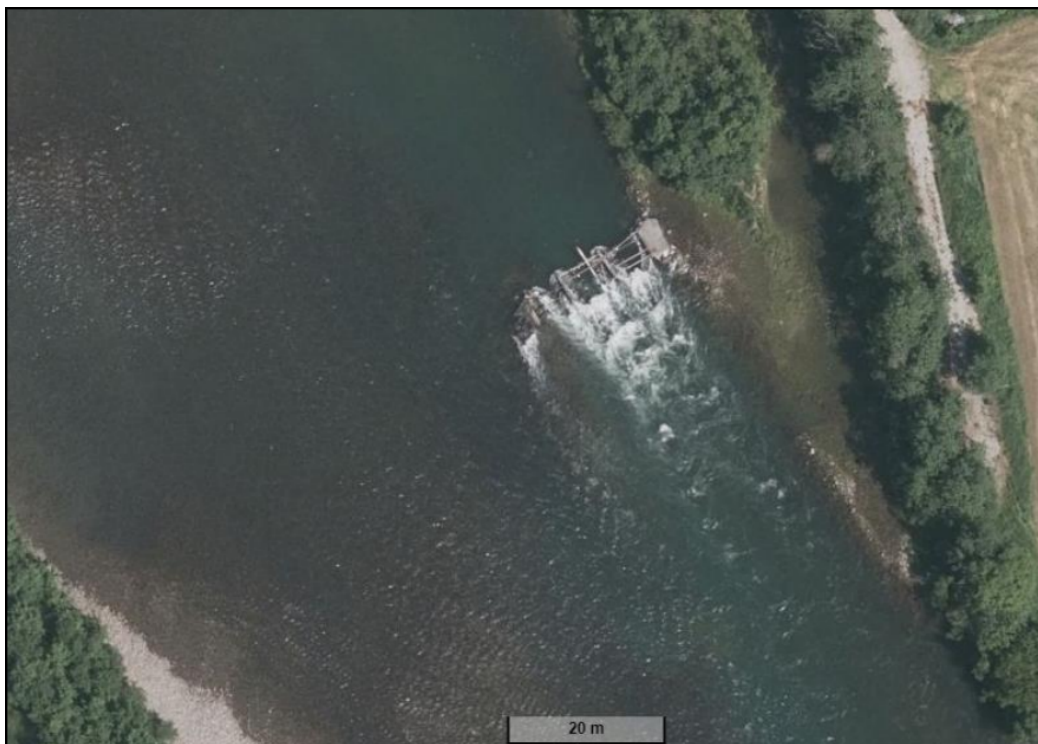
NVE har mottatt plan for avbøtende og kompenserende tiltak for sikringsarbeider ved Randklev bru den 3.6.2024 med tillegg av 11.6.2024 og to e-poster av 27.6.2024. I planen inngår to tiltak som NVE har gitt tillatelse til den 11.4.2024, og som er gjennomført. Planen inneholder også to nye avbøtende og ett kompenserende tiltak, se hhv. figur 1 og 2. I tillegg er det beskrevet fjerning av en sammenrast bru mellom østsiden av elva og Gåsøya, se figur 3. Planen inneholder også tiltak for oppfølging og overvåkning.

Figur 1: Oversikt over avbøtende tiltak 1-4. Det er gitt tillatelse til tiltak 3 og 4, og disse er gjennomført. Det søkes nå om tiltak 1 og 2. Figur fra planen.

Figur 2: Kompenserende tiltak i form av kanal/rør gjennom flomvoll for å lette fiskevandring og gjennomstrømning av vann i Børkevjua.

Figur 3: Flyfoto fra kartverket som viser sammenrast bru før fjerning.

Tiltakene

Gjennomførte tiltak

Det er tidligere gitt tillatelse til å legge ut stor stein i grupper langs vestsiden av elva og i midten av elveløpet for å lette oppgangen av fisk forbi det sikrede området. Disse er vist som tiltak 3 og 4 i figur 1. Dette er utført i de områdene som ikke kommer i konflikt med reparasjon av vegbrua. I tillegg er den ødelagte brua mellom østsiden av elva og Gåsøya fjernet, se figur 3.

Nye avbøtende tiltak

Det er søkt om å skape en vandringskorridor for svaktsvømmende arter langs østsiden av alveløpet ved å legge ut stein med virkning som buner, grave ut et løp og en evje nedstrøms bruene, se tiltak 1 og 2 i figur 1.

Nye kompenserende tiltak

Det er også søkt om å legge et rør gjennom flomvullen inn til Børkevja, som kan virke som en vandringskorridor for svaktsvømmende arter. Dette vil også føre vann til Børkevja, slik at det blir gjennomstrømning her. Se figur 2.

Andre mulige tiltak

NVE har også mottatt en begrunnelse for hvorfor utlegging av gytegrus ikke er en del av planen for avbøtende og kompenserende tiltak, i e-post av 11.6.2024. Dette begrunnes med at det er usikkert om utlegging av gytegrus vil ha en positiv effekt for fisk i vassdraget, og at kostnadene knyttet til utlegging vil være uforholdsmessig høye.

Tiltak for oppfølging og overvåkning

Det er foreslått feltundersøkelser av fiskevandring og gyting hos storørret ved Randklevbruene. Fiskevandring skal kartlegges ved feltobservasjoner og elektrofiske fra båt. Formålet er å verifisere om det foregår fiskevandring forbi bruene ved Randklev, og om steinplastringen virker forsinkende eller hindrende på fiskevandring. Det er også foreslått kartlegging av gyteaktivitet hos storørret oppstrøms og nedstrøms bruene i tidligere registrerte gyteområder. Dette kan gjennomføres med telling av gytefisk og gytegroper vha. droner, drivtelling eller snorkling. Det anbefales også å lage en enkel plan for videre overvåkning og oppfølging på grunnlag av en evaluering av resultatene fra overvåkningen i 2024. Det vil også være behov for å følge opp erosjonssikringen og avbøtende tiltak årlig og etter flomhendelser, slik at de ikke mister sin funksjon.

NVEs behandling av planen

Planen er ikke sendt på høring, da vi anser saken som tilstrekkelig opplyst gjennom tidligere behandling av saker i området og dialog med Statsforvalteren i Innlandet. Bane NOR SF har sendt planen til grunneiere i området og Vekkom flomsikring, og fått innspill fra dem. Dersom det blir gitt tillatelse til tiltakene, vil det settes som vilkår at NVE varsles ved oppstart, og at NVE skal gis mulighet for å følge opp ev. anleggsarbeider.

Grunneierne og Vekkom flomsikring har gitt følgende tilbakemelding til Bane NOR den **25.6.2024**:

«Viser til informasjonsmøte 19.6.2024 vedrørende avbøtende tiltak ved Randklev bru.

Tilbakemeldingen må ses i sammenheng med utsendt informasjon fra Bane NOR til grunneierne per e-post 20.6.24 (hovedsakelig rapport POM-03-A-00110). Vi vil også presisere at fristen som ble gitt oss av Bane NOR for tilbakemelding er svært kort.

Tilbakemelding fra:

- 1) Den respektive grunneier av hhv. 45/33, 59/1,62/10, 45/1, 62/1, 60/1, 58/3, 65/1 mf.
- 2) Styret i Vekkom flomsikring som eier selve flomvollen (starter ved Laugvegen, ref. tidligere innsendt kart)

Generelt

Vi har forståelse for at Bane NOR har krav på seg om å gjennomføre kompenserende tiltak etter reparasjon av jernbanebrua. Men vi mener at de kompenserende tiltakene som er foreslått burde vært mer helhetlige og ikke rettet inn mot fisk alene. De foreslåtte fysiske tiltakene krever tillatelse fra den enkelte grunneier og styret i Vekkom flomsikring. Prosessen kunne derfor vært bedre med tanke på involvering av de respektive grunneierne på et tidligere tidspunkt.

Vi viser til konsesjonsvilkårene fra NVE: «NVE forutsetter at Bane NOR SF har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket. Det er Bane NOR SF sitt ansvar å unngå at tiltakene ikke medfører økt skade på fremmed grunn».

Historisk har området vært utsatt under store flommer. Vi er derfor svært skeptiske til tiltak som kan føre med seg økt skadepotensial. Den siste større reparasjonen ble utført i 1995/1996. Da måtte NVE renske opp i sideelva Våla, og disse massene ble benyttet til å forsterke flomvollen og reparere erosjonsskader på jordene fra jernbanebrua og sørover. Eksisterende steinmur i området er fra år 1886. Kantsone/flomverk stod godt imot flommen «Hans», med kun små skader.

Tiltak 1-Bakevje nedstrøms bru

Det er vanskelig å vurdere dette tiltaket med tanke på fremtidige konsekvenser. Vi frykter at innsnevring av elveløpet eksempelvis kan gi skader ved storflom og erosjonsproblematikk.

Forslaget med å lage en smal kanal (med en bunn på kote +182-181,7 moh), i kombinasjon med erosjonssikring av hele elvebunnen (som i praksis innebærer en heving av elvebunnen med en terskel på 60 cm), samt en ny øy på kote +184-185 moh, vil trolig endre elveløpet. Vi savner en helhetlig vurdering av konsekvensene. Eksempelvis kan det bli mer vann og mer strøm på østsiden av elva. Konsekvensene nedstrøms er da vanskelig å vurdere. Det er allerede i dag en bakevje i området som

fungerer, samt at området rundt brupilarene/veien naturlig leder de sterke strømmene vestover. Under storflommer vil Lågen gå rett frem her. Som minimum må elvekanten derfor erosjonssikres ned til gammel steinmur, samt at oppfylling av ny øy må begrenses og bygges slik at den leder strømmen i elva vestover. Vi har ikke nok informasjon til å tillate det foreslåtte tiltaket slik det foreligger.

Tiltak 2-Rør til Børkevja

Vi vil ikke tillate dette tiltaket.

Tiltak 3-Vandringskorridor østre elvebredde

Kunne vært lagt inn i tiltak 1, så se tilbakemeldinger der. Her kunne det vært ønskelig med bedre tegninger/ illustrasjoner som viser tiltak 1 og 3 sammen.

Tiltak 4-Vandringskorridor midtstrøms

Tiltaket er allerede utført.

Tiltak 5-Vandringskorridor vestre elvebredde

Utgraving av en dypere kanal på vestsiden kan være positivt med tanke på at det kan kompensere for redusert tverrsnitt av elva. Det planlegges å legge store steingrupper. Dette vil føre til at elvestrømmen ledes østover, noe som kan være negativt for det østre løpet. Det bør heller tilstrebes et større tverrsnitt på elva her.

Tiltak 6-Fjerning av bru til Gåsøya

Vi er usikre på virkningen av dette tiltaket med tanke på økt vannføring i østre løp av Lågen, økt avsetning av elvegrus nedstrøms og økt erosjonsfare. Oppstrøms kan dette tiltaket også medføre økt erosjon ved elvekryssingen til Gåsøya. Viser det seg at tiltaket fører til mer vann/ erosjon i østre løp, krever vi sikringstiltak nedstrøms bru og tilbakeføring av vadevei til Gåsøya.

Tiltakshaver bør sjekke området ved lavvann, slik at alle konstruksjonselementer er fjernet (armering/ løse stålbjelker mm).»

NVEs vurdering av fysiske tiltak i planen

Vandringskorridor midtstrøms og langs vestre elvebredd

Det er gitt tillatelse til anlegg av vandringskorridorer midtstrøms og langs vestsiden av sikringen i NVEs vedtak av 11.4.2024, og tiltakene er allerede gjennomført. De vurderes ikke nærmere her.

Utlegging av stein som buner, utgraving av kanal og evje på østsiden av elva

Etter NVEs vurdering kan det være nødvendig å iverksette avbøtende tiltak som vil hjelpe svaktsvømmende arter å forflytte seg oppover i Lågen forbi erosjonssikringen. Det er gjennomført tiltak på vestsiden av elveløpet og i midtålen (tiltak 3 og 4 fra figur 1). Tiltak bør antagelig også gjennomføres på østsiden. Bane NOR må uansett ha aksept for

tiltakene fra grunneiere i området gjennom minnelig avtale for å kunne gjennomføre tiltakene på østsiden. Så lenge dette ikke er på plass vil NVE ikke ta denne delen av planen til behandling. NVE mener at de foreslåtte tiltakene (tiltak 1 og 2 fra figur 1) er gode, men anerkjenner grunneiernes bekymring for at tiltaket kan føre til erosjon i elvekanten, og mener at det ikke er tatt tilstrekkelig høyde for dette i planen.

Kanal/rør for fiskepassasje og overføring av vann til Børkevjua

NVE mener at dette er et godt kompenserende tiltak som vil bidra til større leveområder for fisk og lette forflytningen for svømmesvake arter. Tiltaket vil bidra til å bedre de økologiske forholdene i vassdraget ved å delvis tilbakeføre leveområder for fisk i et ellers sterkt påvirket vassdrag. Store deler av vassdraget er sikret mot erosjon og flom oppigjennom årene, og dette har gitt dårligere levevilkår for fisk. Grunneierne og Vekkom flomsikring vil ikke tillate dette tiltaket. NVE vil ikke gjøre noen ytterligere vurdering av tiltaket eller gi en tillatelse til tiltaket før Bane NOR er kommet til en minnelig avtale med grunneierne og Vekkom flomsikring, og virkningene av tiltaket ev. er bedre utredet.

Fjerning av brua til Gåsøya

Den gamle brua over til Gåsøya var falt ned og ikke holdt ved like. Bruer er å anse som vassdragsanlegg, og skal holdes ved like eller fjernes i sin helhet, jf. vannressursloven §§ 37 og 41. Fjerning av eldre vassdragsanlegg har en høy terskel for å være til så stor skade eller ulempe for allmenne interesser at det utløser konsesjonsplikt etter vannressursloven. Det er tiltakshaver eller grunneier som står ansvarlig for vedlikehold eller fjerning. NVE mener at det er positivt for vassdraget at brua er fjernet. Etter NVEs vurdering utløste fjerning av brua ikke konsesjonsplikt etter vannressursloven, men var i tråd med bestemmelsene i vannressursloven §§ 37 og 41. Grunneierne er bekymret for ev. rester i vassdraget, og NVE forutsetter at alle rester av anlegget er fjernet, slik loven krever.

NVEs vurdering av plan for overvåkning og plan for videre oppfølging av overvåkning

Det er lagt frem en plan for overvåkning av fiskevandring og gyting som vil vise effekten av sikringstiltaket. NVE mener at det er viktig å erfare hvordan sikringstiltaket i Lågen ved Randklev påvirker det biologiske mangfoldet i elva. Den fremlagte planen vil etter NVEs vurdering ivareta dette. Selv om ikke alle nødvendige avbøtende fysiske tiltak blir gjennomført i 2024, vil overvåkningen gi bedre grunnlag for å vurdere virkningene av sikringstiltaket og behov for ytterligere avbøtende tiltak.

Det fremkommer av planen at det vil være behov for å følge opp erosjonssikringen og avbøtende tiltak årlig og etter flomhendelser, slik at de ikke mister sin funksjon. NVE er enig i at det er viktig at det legges en plan for videre overvåkning og vedlikehold av sikringsanlegget. NVE minner om at det er krav til internkontroll for tiltak som har konsesjon etter vassdragslovgivningen, jf. IK-vassdrag¹.

¹ <https://lovdata.no/forskrift/2011-10-28-1058>

NVEs konklusjon og vedtak

Tiltakshaver har ikke sikret seg rettigheter fra grunneiere og andre rettighetshavere for gjennomføring av de fysiske tiltakene. NVE vil ikke ta denne delen av planen til behandling, jf. vilkår i konsesjonen om at det er tiltakshavers ansvar at de privatrettslige forholdene er avklart. NVE forutsetter at det utarbeides en plan for avbøtende og kompensierende tiltak, men ser at tidsperspektivet for dette har vært noe snevert og vanskelig å få til på en god måte. NVE kan sette ny frist for gjennomføring av de fysiske avbøtende tiltakene etter søknad.

Fjerning av brua over til Gåsøya er vurdert som ikke konsesjonspliktig, og er i tråd med vannressurslovens bestemmelser om at vassdragsanlegg som ikke er i bruk skal fjernes når de ikke blir vedlikeholdt.

NVE godkjenner plan for overvåkning og plan for videre oppfølging av overvåkning av biologisk mangfold som beskrevet, på vilkår om at det lages en ny plan når det er gjort erfaringer med overvåkningen i 2024 og 2025. Frist for utarbeidelse av ny plan for overvåkning settes til 15.2.2026.

Klageadgang

Se vedlegg om orientering om rett til å klage på vedtaket.

Annet

NVE ser at det kan ta tid å komme til enighet med grunneiere og rettighetshavere i området om en omforent plan med tilstrekkelig medvirkning, og opplyser om at det kan søkes om utsatt frist for gjennomføring av fysiske tiltak. I en slik søknad må det gjøres rede for perioder for når tiltak kan gjennomføres. Vurdering av når anleggsarbeid i vassdraget ikke er til større ulempe for allmenne interesser, som biologisk mangfold, skal legges til grunn.

Med hilsen

Carsten S. Jensen
konsesjonsansvarlig

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

BANE NOR SF

Kopimottakerliste:

Anne Kristin Bollingmo

Per Ludvig Bjerke

Martin Liungman

RAMBØLL NORGE AS - Katrine Dalbak

RINGEBU KOMMUNE

BANE NOR SF - Henrik Eineteig Wedum

BANE NOR SF - Eivind Aslaksen Hamre

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

INNLANDET FYLKESKOMMUNE

HENNING LARSEN ARCHITECTS AS - Line Bjørnstad Grønlie

Hans Christian Elstad

Hanne Mari Ødegård

Christen Arnljot Vestad

Berit Bjørge Bogstad

Henning Torgersen

Halvor Sønsteivoldhaugen

John Erik Vestad

Lars Skjeggstad Kleven

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av Energidepartementet (ED) som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til ED, men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.